

Висновок

1. Запропонована структура бізнес-плану забезпечує прозорість і достовірність даних. Побудований діагностичний профіль та діагностична картка дозволяють відстежувати ефективність заходів, які здійснюються за програмою економічного оздоровлення комунальних підприємств.

2. Використання економічної діагностики при розробці бізнес-плану, особливо для отримання цільового фінансування на реалізацію конкретних програм, дає можливість виявити проблеми в діяльності комунальних підприємств водопостачання, обґрунтувати можливі варіанти їх вирішення та отримати інвестиційні переваги.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Абрамс Р. Как составить наилучший бизнес-план для любой отрасли и сферы деятельности / Р. Абрамс ; пер. с англ. - [5-е междунар. изд.]. - СПб. : Прайм-ЕВРОЗНАК, 2008. - 382 с.

2. Адамс Б. Бизнес-планирование. Эффективные методы разработки / Б. Адамс ; [пер. с англ.]. - М. : АСТ: Астрель, 2007. - 469 с.

3. Барроу П. Бизнес-план, который работает / П. Барроу ; [пер. с англ., предисл. Р. Брэнсона]. - [2-е изд.]. - М. : Альпина Бизнес Букс, 2007. - 281 с.

4. Ковелло Дж. А. Бизнес-планы. Полное справочное руководство / Дж. А. Ковелло, Б. Дж. Хейзелгрэн ; [пер. с англ.]. - М. : БИНОМ, 1998. - 352 с.

5. Про затвердження методичних рекомендацій з розроблення бізнес-плану підприємств [Електронний ресурс] : Наказ Міністерства економіки України від 06.09.2006 р. № 290. - К. : CD-вид-во "Інфодиск", 2009. - 1 електрон. опт. диск (CD-ROM) ; 12 см. - (Законодавство України). - Систем. вимоги: Pentium ; CD-ROM ; Windows 95/OSR2/98/NT SP6/2000/XP.

6. Мельникова О. С. Теоретичні та методологічні підходи до визначення "економічної діагностики" / О. С. Мельникова // Управління економікою регіону та підприємства : зб. наук. праць. - Донецьк : ДонДАУ, 2003. - Вип. 29. - Т. 4. - С. 137-144.

© О. Мельникова

УДК 332.87

РЕФОРМУВАННЯ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА МІСТА ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА НА ЗАСАДАХ ДЕРЖАВНО-ПУБЛІЧНОГО ПАРТНЕРСТВА

ІВАННА МЕЛЬНИЧУК,

асистент кафедри економіки підприємства

Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу

У статті на основі класичних форм державно-приватного партнерства проведено дослідження можливих трансформацій існуючих підприємств ЖКГ, зокрема "Івано-Франківськводокотехпром", а також можливість техніко-економічного вдосконалення й розвитку в рамках трансформованих структур.

Ключові слова: реформування житлово-комунального господарства, державно-приватне партнерство, житлово-комунальне підприємство, моделі державно-приватного партнерства.

Постановка проблеми. Необхідність реформування житлово-комунального господарства (ЖКГ) визнана на всіх рівнях управління: державному, регіональному й муніципальному. Основною метою реформування житлово-комунального господарства в нормативних актах та програмних документах є переведення ЖКГ на ринкові соціально орієнтовані принципи функціонування для кращого задоволення потреб населення в житлово-комунальних послугах. Державно-приватне партнерство (ДПП) є одним із інструментів реформування відносин у ЖКГ, який набуває все більшої популярності. Більш поширеним у європейських країнах є поняття "публічно-приватного партнерства" (ППП) (Public-Private Partnership).

Реформа ЖКГ передбачає ліквідацію збиткових комунальних підприємств галузі й розробку методів

залучення приватного бізнесу в цю галузь. Усе це має сприяти підвищенню якості надання житлово-комунальних послуг та фінансовому оздоровленню галузі.

Сучасна ситуація в економіці ЖКГ характеризується сильним динамізмом: постійно й важкопередбачувано змінюються правила, за якими ведеться бізнес, господарюючі суб'єкти й кінцеві споживачі змінюють стратегії своєї поведінки. Відтак поширеним інструментом, який може стати виходом зі складної ситуації, вважається залучення приватних партнерів і створення державно-приватних партнерств. ДПП - це найкоротший шлях до залучення іноземних інвестицій та коштів приватних підприємств чи організацій у житлово-комунальну галузь, які привнесуть капітал і комерційну практику, потрібні для покращення, відновлення та модернізації систем і підвищення

якості обслуговування споживачів. Тому сьогодні необхідно створити законодавче підґрунтя для стимулювання розвитку співпраці між державним та приватним секторами [1].

Останні дослідження і публікації з проблеми.

Тема ДПП сьогодні цікавить багатьох науковців. Це питання розкрито в дослідженнях зарубіжних і вітчизняних фахівців, зокрема Д. Нортона, Н. Менінга, А. Кеслера, В. Кнауца, О. Осадчої, Л. Бродбента, В. Варнавського, Ф. Гольцварта, Г. Рьостеля, О. Васильєва, С. Грищенко, М. Льюїса, Д. Грімсі, М. Портера, В. Мамонова, О. Фішко та інших.

Метою статті є аналіз реформування ЖКГ на засадах ДПП на прикладі підприємств м. Івано-Франківська, а саме: КП "Івано-Франківськводокотехпром" як прикладу реалізації ДПП.

Виклад основного матеріалу. В Україні існували й раніше спроби співпраці держави й бізнесових структур, які мали певне законодавче забезпечення. Проте взаємодія була не надто ефективною через політику держави, яка проводилась у 1990-х роках. Це стало причиною зрощення великого кланового капіталу і влади, наслідками якого зараз маємо спотвореність конкурентних відносин, придушення слабких учасників господарського обороту більш потужними, викривлення правил приватизації, корупцію, тінізацію і криміналізацію економіки, порушення прав споживачів. Усунення всіх цих вад потребує чималих зусиль, насамперед послідовного прояву політичної волі та підтримки з боку широких верств суспільства [2].

Законодавчою основою для регулювання відносин ДПП став Закон України "Про державно-приватне партнерство" № 2404-VI від 01.07.2010 р. [3]. Він визначає організаційно-правові засади взаємодії державних партнерів із приватними партнерами та основні принципи державно-приватного партнерства на договірній основі.

Згідно із Законом [3], "державно-приватне партнерство - співробітництво між державою Україна, Автономною Республікою Крим, територіальними громадами в особі відповідних органів державної влади та органів місцевого самоврядування (державними партнерами) та юридичними особами, крім державних та комунальних підприємств, або фізичними особами - підприємцями (приватними партнерами), що здійснюється на основі договору в порядку, встановленому цим законом та іншими законодавчими актами".

Перелік правових форм, у яких може здійснюватися ДПП, є досить широким: концесії; договори про спільну діяльність; про розподіл продукції; інші договори, що укладаються в рамках здійснення державно-приватного партнерства.

Для впровадження й функціонування цих форм в Україні до сьогодні не остаточно врегульованим залишається земельне питання, належним чином не розроблені дозвільні процедури, відсутні гарантії для інвесторів щодо повернення та окупності інвестицій, розподіл ризиків тощо [4].

Оскільки за сферу дослідження взято житлово-комунальне господарство, наведемо спочатку успішний європейський досвід функціонування ДПП.

Німецька компанія "Талес" має великий досвід у розвитку публічно-приватного партнерства в країнах

Східної Європи. Окремі проекти у сфері ЖКГ представив доктор економічних наук Вільфрід Нойманн під час круглого столу в Києві 3 липня 2008 р. [5]:

1. Німецько-болгарський проект: "Участь приватного сектора в розвитку публічної інфраструктури в Болгарії" 2003-2007 рр. Партнерами стали Міністерство фінансів, відділ приватно-публічного партнерства; Міністерство регіонального розвитку, "Дирекція Вода"; Центральне регуляторне відомство "вода стічна вода"; Адміністрації різних регіонів (Варна, Пловдив, Пазарджик, Ботевград, Санданскі, Петрич та ін.).

Предмет проекту: концепційно-методична підтримка - консультування відділу публічно-приватного партнерства (ППП); ідентифікація та участь у підготовці проектів PPP у секторах публічної інфраструктури (водопостачання, водовідведення; висотне будівництво); навчання та трансферт ноу-хау в області PPP.

2. Німецько-російський проект: "Участь приватного сектора в процесі реформування житлово-комунального господарства в Калінінградській області" 2003-2008 рр. Партнерами стали Міністерство житлово-комунального господарства та будівництва уряду Калінінградської області; Адміністрації різних комунальних утворень області (Зеленоград, Черняховськ, Гусев).

Об'єкт проекту: сектор комунальної інфраструктури - водопостачання, водовідведення, переробка відходів, житловий сектор, тепlopостачання [5].

Узагальнення й систематизація наведеного досвіду виконання партнерських проектів полягає в тому, що:

- зроблено внесок у проведення оцінки існуючого законодавства з точки зору розвитку та застосування PPP;

- здійснюється концепційно-методична підтримка при формуванні структурних підрозділів PPP в центральних установах;

- здійснено аналіз застосування різних моделей PPP у розвитку PPP-проектів;

- проведено попередні тести застосування PPP на місцях (у регіонах, громадах);

- проводиться підтримка відповідальних осіб / служб під час тендерів закупівель;

- здійснюється підтримка осіб, що приймають рішення при створенні й розвитку відомств із регулюючими функціями в інфраструктурних секторах.

Україна так само тісно співпрацює з іноземними партнерами, зокрема німецькими компаніями, у сфері водопостачання й водовідведення. Наприклад, німецька фірма WIL0 спеціалізується на новому енергоефективному насосному обладнанні. КП "Житомирводоканал" застосувало бустерні насоси WIL0 EMY. Їх перевага - більший ККД, малошумова робота, низькі витрати на обслуговування і стійкість до затоплення. У результаті використання вказаного обладнання досягнуто 20 % економії електроенергії в перший рік експлуатації.

На каналізаційній насосній станції 3-А КП "Вінницяводоканал" була проведена реконструкція. Замість насосів типу СДН потужністю 800 кВт встановлено 4 насоси FA 30.78D сухої установки з моторами 310 кВт. Економія електроенергії склала 42 % [6].

Ще одним прикладом ДПП у сфері водопостачан-

ня й водовідведення може стати КП "Івано-Франківськводокотехпром". Розглянемо цей приклад більш детально.

На сьогодні стан підприємства такий: вартість основних фондів 136,1 млн грн, знос - 61,2 млн грн, річний оборот - 51 млн грн, кількість працівників - 692 особи. Підприємство надає послуги понад 200 тис. населення [8]. На сьогодні перед підприємством стоять такі вимоги:

1. Подальше покращення якості питної води: реконструкція свердловин і сховищ; освоєння додаткових джерел водопостачання.

2. Основні інвестиції планується спрямовувати на побудову станцій (установок) попередньої очистки; спорудження установки з переробки осаду стічних вод і біогазу; розширення систем сховищ на 46000 м³; побудову гідроелектростанції для виробництва енергії для власних потреб.

3. Зменшення втрат води.

4. Розробка автоматизованої технології, особливо для очисних споруд; збору та переробки даних від лічильників витрат.

Для виконання поставлених вимог укладена парт-

нерська угода з Гельзенвассер-групою. Полем діяльності цього підприємства є:

- водопостачання (включно з водосховищами і трубопроводами);
- очистка стічних вод;
- обслуговування водогосподарських й енергетичних споруд.

Залежно від обраної структури й специфічних регіональних інтересів ДПП - моделі мають на меті виконання таких пунктів:

- тісний фаховий обмін з метою оптимізації процесів на підприємстві;
- безпека й форми інвестиційної діяльності;
- захист основ фінансування через розумний фінансовий менеджмент; прозоре й успішне запровадження цін, що покривають видатки; розвиток персоналу; розвиток підприємств на місцях; результативне господарювання.

Співпраця може бути здійснена в рамках ДПП-моделей, наведених на рис. 1-3, зокрема моделі управління підприємством, кооперативної моделі й концесійної моделі. Ці моделі можуть бути реалізовані у співпраці КП "Івано-Франківськводокотехпром" і Гельзенвассер-групи [7].

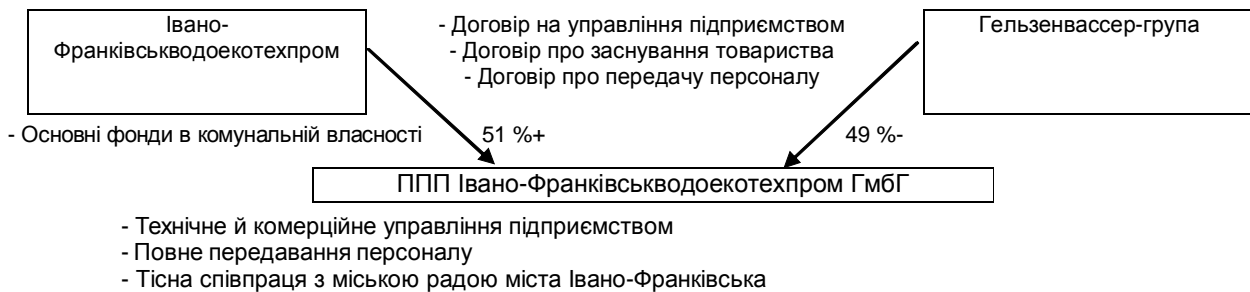

Рис. 1. Модель управління підприємством на прикладі Івано-Франківськводокотехпром при можливій співпраці з Гельзенвассер-групою.

У разі обрання цієї моделі будуть укладені відповідні договори на управління підприємством, створення товариства та про передачу персоналу. До кола повноважень новоствореного підприємства входить технічне й комерційне управління підприємством,

робота з персоналом. Рішення про залучення нових інвестицій, нововведення чи зміни у веденні господарської діяльності будуть прийматися згідно із законодавством України при спільному обговоренні на загальних зборах підприємства.

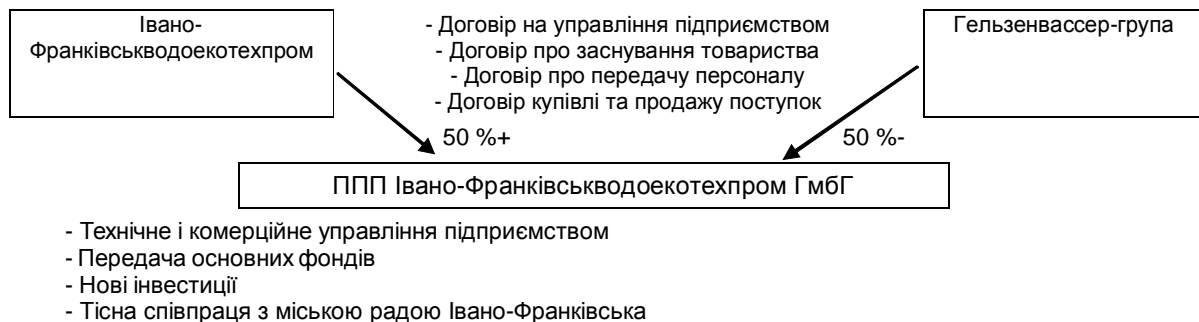

Рис. 2. Модель кооперації на прикладі Івано-Франківськводокотехпром при можливій співпраці з Гельзенвассер-групою.

У разі обрання цієї моделі будуть укладені відповідні договори на управління підприємством, створення товариства, про передачу персоналу, а також договір купівлі-продажу поступок. До повноважень но-

воствореного підприємства входить технічне й комерційне управління підприємством, робота з персоналом, залучення нових інвестицій, управління старим майном.

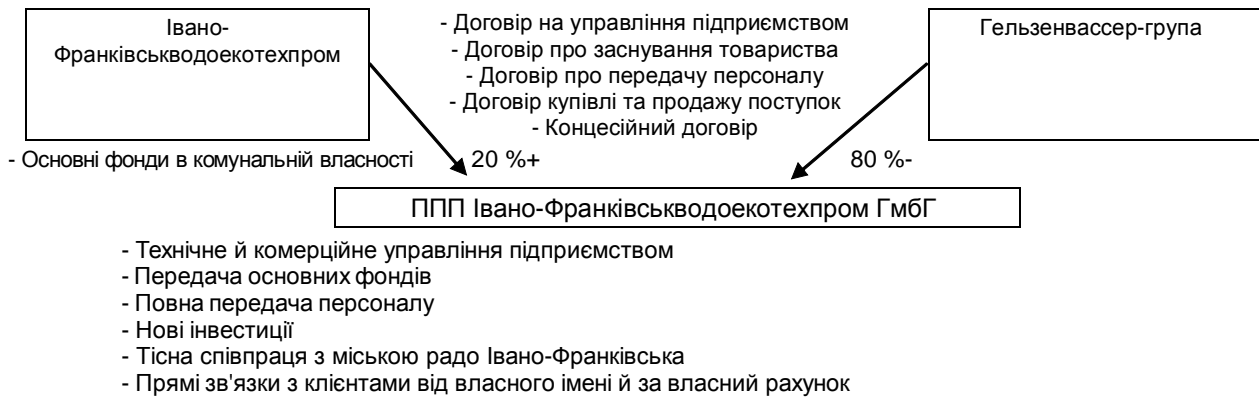

Рис. 3. Концесійна модель на прикладі Івано-Франківськводокотехпром при можливій співпраці з Гельзенвассер-групою.

У разі обрання цієї моделі будуть укладені відповідні договори на управління підприємством, створення товариства, про передачу персоналу й договір купівлі-продажу поступок. До повноважень новоствореного підприємства входить технічне й комерційне управління підприємством, робота з персоналом, залучення нових інвестицій, управління старим майном та регулювання зв'язків із клієнтами. Основні рішення прийматимуться іноземним партнером, що не завжди буде враховувати локальні інтереси.

З вищевказаного випливає, що найкращим варіантом для КП "Івано-Франківськводокотехпром" є модель № 1, коли при вливанні іноземного капіталу основний пакет документів й управління залишиться за місцевим підприємством.

Результатами в разі укладання угоди щодо майбутньої співпраці стане підвищення якості питної води, скорочення обсягів втрат води, оновлення основних засобів і застосування менш енергомістких технологій.

Висновок

Отже, урахувавши теперішній стан житлово-комунального господарства міста Івано-Франківська, досвід реформування ЖКГ у європейських країнах, наявність успішних прикладів роздержавлення вітчизняних підприємств при вирішенні питання реформування системи ЖКГ в Україні, можна дійти однозначного висновку про необхідність переоснащення галузі на основі передових технологій та реформування відносин власності через створення моделей ДПП.

У цьому контексті доцільним убачається розширення можливостей органів місцевої влади щодо реального впливу на виробництво, постачання й споживання житлово-комунальних послуг, а також упровадження державно-приватних моделей розвитку галузі [8].

У свою чергу, розвиток ЖКГ на засадах ДПП в Україні має бути зорієнтований на:

- модернізацію об'єктів комунальної інфраструктури;
- залучення коштів із позабюджетних джерел;
- зменшення рівня зносу об'єктів комунальної інфраструктури;
- підвищення ефективності управління об'єктами комунальної інфраструктури;
- забезпечення прозорості процедури передавання приватному сектору об'єктів централізованого теплопостачання, що перебувають у комунальній власності;
- зменшення навантаження на місцеві бюджети щодо фінансування збиткових об'єктів ЖК сфери;
- підвищення якості послуг, які надаються споживачам.

На нашу думку, розвиток ДПП в реформуванні ЖКГ гальмується через низку факторів, зокрема недосконалу нормативно-правову базу регулювання відносин при ДПП, непорядкованість земельних питань і надмірний перелік дозвільних процедур, відсутність гарантій для інвесторів щодо повернення та окупності інвестицій, порядок розподілу ризиків.

З метою покращення ситуації необхідно:

- систематизувати ДПП, яке є визначеною та елементарною запровадженою формою інвестиційної діяльності на законодавчому рівні;
- визначити цілі та завдання впровадження ДПП в ЖКГ та закріпити їх концепцією;
- упроваджувати пілотні проекти на базі деяких адміністративно-територіальних одиниць для подальшого практичного, а не теоретичного реформування ЖКГ.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Дутко Н. Державно-приватне партнерство: можливості та перспективи для розвитку / Н. Дутко // Управління сучасним містом. - 2008. - № 14/112. - С. 33-43.
2. Знаменський Г. Ніякого втручання держави в економіку? / Г. Знаменський, І. Головань [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://blog.liga.net/user/igolovan/article/3051.aspx>.
3. Закон України "Про державно-приватне партнерство" від 01.07.2010 р. № 2404-VI [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/>.
4. Макаров О. А. Шляхи розвитку нормативно-правового регулювання публічно-приватного партнерства у житлово-комунальному господарстві України / О. А. Макаров [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.iec-expo.com.ua/index.php?id=88&L=1>.
5. Нойманн В. Опыт ТАЛЕС при развитии публично-частного партнерства в странах Восточной Европы / В. Нойманн // Развитие публично-приватного партнерства в жилищно-коммунальной сфере : круглый стол (м. Київ, 3.07.2008 р.) [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://minjkg.gov.ua/activity/ni/ni-innov/267-rishennyavisnovki-kruglogo-stolu-rozvitok>.
6. Українсько-німецька співпраця у сфері водопостачання та водовідведення : матеріали конференції (м. Київ, 15-16 грудня 2009 р.) [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.minjkg.gov.ua/2009/12/15/>.
7. Співпраця з Україною у сфері водного господарства [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://vodokanal.if.ua>.
8. Вдовенко Ю. С. Перспективи публічно-приватного розвитку теплоенергетичного сектору в Україні / Ю. С. Вдовенко [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vcndtu/2009_39/8.htm.

© І. Мельничук